

ASV un Kanādas kokmateriālu tarifu cīņas nerimst

Latvijas Mežu sertifikācijas padome

Šī 2026. gada vasara ir atnesusi dramatiskāko saspīlējumu ASV un Kanādas ekonomiskajās attiecībās pēdējo desmitgadu laikā. Abas valstis šobrīd atrodas situācijā, ko var nosaukt pat par plaša mēroga tirdzniecības karu...

2026. gada vasara – “karš eskalē”

Konflikts strauji saasinājās pēc tam, kad ASV prezidents Donalds Tramps jūlijā parakstīja rīkojumu par 50% tarifu noteikšanu aptuveni 20 miljardu ASV dolāru vērtam Kanādas eksportam - tostarp saplāksnim, mēbelēm, vīnam, piena produktiem un hokeja inventāram. ASV izmantoja vēsturiski reti lietoto 1930. gada Tirdzniecības akta 338. pantu, apsūdzot Kanādu diskriminācijā pret ASV lauksaimniecību un auto industriju. Augustā Vašingtonā notika intensīvas trīs dienu krīzes sarunas. Tās pilnībā sabruka augusta trešajā nedēļā. Kanādas premjerministrs Marks Kārnijs pārtrauca sarunas pēdējā brīdī, norādot, ka ASV izvirzītās prasības ir "netaisnīgas un neekonomiskas" un apdraud Kanādas suverenitāti, jo ASV pieprasīja pat izmaiņas Kanādas franču valodas aizsardzības politikā un veto tiesības pār Kanādas tirdzniecības partneriem.

Premjers Marks Kārnijs paziņoja, ka Kanāda ir "karastāvoklī" ar ASV tarifu politiku. Kanādas valdība nupat ir apstiprinājusi sarakstu ar vairāk nekā 700 ASV precēm, kurām no 2026. gada 8. septembra tiks piemēroti 15%, 25% un 50% “prettarifi”, atbildot "dolāru pret dolāru". Trieciens skars ASV tērauda, alumīnija, piena produktu, sadzīves tehnikas un celulozes un papīra nozares. Donalds Tramps savā stilā jau ir piedraudējis atbildēt ar vēl bargākiem mēriem, janvārī palielinot tarifus Kanādas automašīnām un to detaļām līdz 50%, kas varētu iznīcināt Kanādas auto rūpniecību. Savukārt Otava liek manīt, ka varētu ierobežot elektroenerģijas eksportu uz ASV štatiem.

Šim tirdzniecības karam ir tieša ietekme uz mežsaimniecības un kokapstrādes nozari. Tā kā Trampa administrācija ieviesa 50% tarifu Kanādas saplāksnim un finierim, Kanādas premjers Marks Kārnijs reaģējot iekļāva ASV celulozes un papīra importu to nozaru sarakstā, kuras Kanāda apliks ar nodokļiem, sākot ar septembri. Parastie skujkoku zāgmateriāli paliek ārpus jaunajiem ierobežojumiem, jo tos jau sedz iepriekšējie nodokļi, taču nozares pārstāvji abpus robežai pauž bažas par ražošanas ķēžu pārrāvumiem.

"Dolāru pret dolāru".

Finiera ražotnes, kas sūta Kanādas saplāksni uz ASV, tikko jau ir sākušas maksāt 50 procentu nodokli, jo beidzās ASV prezidenta Donalda Trampa jūlija proklamācijas pēc tirdzniecības sarunu noslēgšanās Vašingtonā. Kanādas premjerministrs Marks Kārnijs noteica 8. septembri kā datumu pasākumiem, kas, pēc viņa teiktā, atbilst Amerikas nodokļiem "dolāru pret dolāru".

Saplāksnis un finierētie paneļi ir iekļauti t.s. "Otrajā pielikumā" gandrīz pilnībā, savukārt daudz apjomīgākā skujkoku zāgmateriālu tirdzniecība nemaksās neko jaunu saskaņā ar 338. pantu, kas atbrīvo visu, kam jau tiek piemērots 10 procentu *Section 232* tarifs. Spēkā tiek atstāti arī antidempinga un kompensācijas nodokļi. ASV Muitas un robežapsardzības dienests paziņoja importētājiem, ka tā darbinieki iekasēs jaunus tarifus no pirmās minūtes.

"Īsāk sakot, viņi prasīja pārāk daudz un piedāvāja pārāk maz," M. Kārnijs sacīja par nosacījumiem, kurus viņš nosauca arī par neekonomiskiem un netaisnīgiem. Premjerministrs norādīja, ka Kanāda bija gatava atteikties no saviem atlikušajiem prettarifiem attiecībā uz Amerikas tēraudu, alumīniju un automašīnām apmaiņā pret abpusējiem samazinājumiem.

Kanādas premjerministrs nosauca tērauda, piena produktu, sadzīves tehnikas, lauksaimniecības tehnikas, celulozes un papīra, kā arī elektronikas sektorus kā jomas, kuras aptvers Kanādas atbildes tarifi no 8. septembra. Tādejādi tiks sasniegts Kanādas gandrīz 20 miljardu ASV dolāru tirdzniecības apjoms, ko skāruši ASV nodokļi. Kanādieši vēl nav publicējusi precīzu tarifu pozīciju sarakstu, un premjerministra birojs norāda, ka detalizēta

informācija par pasākumiem, kā arī par atbalstu ietekmētajiem darbiniekiem un uzņēmumiem tiks publicēta tuvākajās dienās.

Ko saka amerikāņi?

“Mēs piedāvājam kanādiešiem iet pa šo ceļu, lai reāli samazinātu tarifus viņu tēraudam, automašīnām un pat kokmateriāliem,” uzsvēra Džemsons Grīrs. ASV tirdzniecības pārstāvis telekanālam *Fox News* norādīja, ka turpmākas sarunas nav plānotas un Vašingtona uz Kanādas atbildes pasākumiem reaģēs ar “īpašiem soļiem”.

Dž.Grīrs savā paziņojumā apgalvoja, ka Amerikas piedāvājumā bija iekļauti būtiski tarifu samazinājumi tēraudam, alumīnijam, automašīnām un kokmateriāliem. Tomēr *CTV News* astoņas dienas iepriekš ziņoja, ka toreiz sagatavotie priekšlikumi neparedzēja nekādu būtisku samazinājumu attiecībā uz skujkoku zāģmateriāliem.

“Es nedomāju, ka iznākums būs lielisks, bet vismaz būs zināma skaidrība,” sarunu pēdējā dienā sacīja Braiens Menziss, Britu Kolumbijas Neatkarīgo koksnes pārstrādātāju asociācijas izpilddirektors. B.Menziss pastāstīja *CTV News Channel*, ka viņu asociācijas biedri ASV tarifus ir maksājuši jau deviņus gadus.

Kanādas Meža produktu asociācija jūlija proklamācijās saskaitīja 98 mežrūpniecības tarifu rindas, ko ieviesuši amerikāņi. Šim skaitam joprojām nav Kanādas analoga.

Zaudētājas ir abas puses

“Plaši tarifi Kanādas izejvielām varētu radīt reālus traucējumus un nenoteiktību tādām nozarēm kā mūsējā,” šī gada jūlijā uzsvēra Heidi Broka, Amerikas Meža un papīra asociācijas prezidente un izpilddirektore, reaģējot uz proklamācijām, kas celulozi un papīru iekļāva uz ASV sūtāmo preču tarifu sarakstā. Marks Kārnijs tagad ir nosaucis ASV celulozi un papīru par ražojumiem, kurus Kanāda apliks ar nodokli.

ASV Tirdzniecības departaments aprīlī noteica provizorisko kombinēto antidempinga un kompensācijas likmi 24,83 procentu apmērā Kanādas kokmateriāliem, un likmes kopš tā laika nav mainījušās. Šī tirdzniecības kara eskalācija šobrīd atstāj smagas

sekas gan uz preču plūsmu starp abām valstīm, gan uz globālajiem tirgiem, izraisot neparedzamas cenu svārstības.

Kanādas atbildes trieciens

Kanādas sagatavotais atbildes saraksts, kas stāsies spēkā 8. septembrī, mērķtiecīgi tēmē uz ASV reģioniem, kas ir politiski svarīgi D.Trampa administrācijai. Trieciena centrā ir ASV smagā rūpniecība, īpaši tērauda un alumīnija izstrādājumi, ko Kanāda plāno aplikt ar augstiem tarifiem. Tāpat sarakstā ir iekļauta plaša patēriņa sadzīves tehnika, piemēram, veļas mazgājamās mašīnas un ledusskapji, kā arī elektronika. Lauksaimniecības sektorā Kanāda vēršas pret ASV piena produktiem un lauksaimniecības tehniku, kas tieši skars Amerikas vidienes fermerus. Visbeidzot, kā tieša atbilde uz saplākšņa aplikšanu ar nodokļiem, sarakstā ir iekļauta ASV celulozes un papīra produkcija.

Ietekme uz pasaules tirgu un cenām

Šis konflikts jau tagad sāk pārveidot globālo tirdzniecības karti un ietekmē cenas visā pasaulē. Tā kā ASV un Kanāda ir vienas no pasaulē lielākajām kokmateriālu un celulozes ražotājām, tarifu dēļ strauji sāk pieaugt papīra, iepakojuma materiālu un būvniecībā izmantojamās koksnes cenas Ziemeļamerikā. Šis vietējais cenu kāpums spiež ASV uzņēmumus meklēt lētākas alternatīvas citviet pasaulē, piemēram, Dienvidamerikā, kur Brazīlijas eikalipta celuloze sāk izkonkurēt Kanādas skujkoku produkciju. Tajā pašā laikā metālu tirgū valda liela nenoteiktība. Tērauda un alumīnija ražotāji abpus robežai ir spiesti pārvērtēt savas piegādes ķēdes. Tā kā Kanādas tirgus ASV precēm aizveras, ražotāji Amerikā var mēģināt pārvirzīt savu produkciju uz Eiropu vai Āziju, kas var izraisīt piedāvājuma pārpalikumu un cenu kritumu šajos reģionos, vienlaikus sadārdzinot ražošanu pašā Ziemeļamerikā. Globālie investori šobrīd uztraucas, ka šāds divu ekonomisko gigantu konflikts var palēnināt globālo ekonomisko izaugsmi un izraisīt jaunu inflācijas vilni patēriņa precēm.